herpy

KAMELEONER

Von Hoehnel's Chameleon

Trioceros hoehnelii

Trioceros hoehnelii er en liten, levendefødende kameleon fra de kjølige høylandene i Kenya og Uganda, der nettene kan nærme seg frysepunktet. Hannen har en høy hjelm og ett horn på snuten. Arten er robust mot kulde, men tåler varme dårlig, så den krever et kjølig terrarium med et tydelig temperaturfall om natten og høy nattefuktighet.

Familie: Chamaeleonidae Tidligere navn: *Chamaeleo hoehnelii; Chamaeleo bergeri; Chamaeleo leikipiensis*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**18-25 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**15-70 g**
Levealder	**5-6 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende**
Biotop	**Fjellskog**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**60 × 45 × 90 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**20-22 °C**
Varmeplass	**24-25 °C**
Temperatur, natt	**8-14 °C**
Luftfuktighet	**50-100 %**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-sone 3
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kjønnsmoden	**12 mnd.**
Kullstørrelse	**4-22 unger**
Kull per år	**1-2**
Drektighet	**120-180 dager**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
EU-vedlegg	**Vedlegg B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Trioceros hoehnelii er en liten, trelevende kameleon. Voksne dyr måler 18-25 cm til sammen, inkludert hale, og veier 15-70 g. Hannen har en høyere hjelm, et større horn og en tykkere halerot enn hunnen. Begge kjønn har ett horn på snuten, en sagtannet ryggkam og en kam av spisse skjell under strupen. Fargene varierer mye mellom bestandene og med humør og temperatur.

Om morgenen sitter dyrene ofte i sola og er nesten svarte. Den mørke fargen tar effektivt opp varme, og når kroppen er varm, skifter dyret til sin vanlige grønne, brune eller gulaktige tegning. Når to hanner møtes, pumper de seg opp, hveser og blir svarte.

Arten er levendefødende. Hunnen bærer eggene i kroppen, og ungene fødes i en tynn hinne. Bestanden på Mount Elgon kalles ofte 'altaeelgonis', men om den er en selvstendig underart, er omstridt. Det vitenskapelige navnet hedrer den østerrikske offiseren og oppdagelsesreisende Ludwig von Höhnel.

Arten er mindre kjent i terrariehold enn *Trioceros jacksonii*, og stelledata er sparsomme. Terrariemål, UVB og fôrmengder er derfor lånt fra *T. jacksonii* og andre små fjellkameleoner i slekten *Trioceros*.

Les mer: Lys og UVB

Utbredelse og leveområde

Trioceros hoehnelii finnes i Kenya og i det østlige Uganda. I Kenya er den utbredt i høylandet, blant annet på Laikipia-platået i omtrent 1.800 m høyde, og i Uganda lever den på Mount Elgon. Arten finnes opptil 4.000 m høyde, og på Mount Elgon lever den over 3.000 m.

Den lokale variasjonen i farger og tegning er stor, og bestandene på de ulike fjellene og skråningene ligner ikke alltid på hverandre.

> **Naturlig utbredelse:** Kenya og Uganda.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i fuktige høylandsområder der temperaturen om natten ofte faller til omtrent frysepunktet. Dyrene tåler netter ned mot 0 °C og søker ly mot frost. Dagtemperaturen er moderat, og morgensolen brukes til å komme opp i temperatur.

Arten er vanlig i kulturlandskapet: hekker, kratt og buskas langs stier og jorder og i kaffe- og bananplantasjer, ofte tett ved landsbyer. Den er derfor ikke avhengig av urørt skog, men av tett, grenet vegetasjon i fuktig, kjølig luft. Luftfuktigheten er høy om natten og i tåkeperioder.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr trenger et terrarium på minst 60 × 45 × 90 cm (lengde × bredde × høyde). Målet er lånt fra lignende små fjellkameleoner i slekten *Trioceros* og er et minimum. Større er bedre, og høyden brukes mer enn bunnen.

Et hybridterrarium av glass og nett gir den ventilasjonen som trengs, og holder samtidig på nattefuktigheten. Stillestående luft gir luftveisinfeksjoner, så nett i toppen og en liten vifte er nyttig. Terrariet kan med fordel stå et kjølig sted, for eksempel i et godt ventilert drivhus, en garasje eller et kjølig rom der nettene blir kjøligere enn i stuen.

Innred terrariet tett med levende planter, tynne greiner og kvister som krysser hverandre i flere høyder. Dyrene bruker de tynne greinene til å klatre på og de tette bladene som skjul. Bunnsubstrat er ikke nødvendig; et avløp i bunnen fører bort overskytende vann.

TEMPERATUR

Arten kommer fra kjølig høyland og tåler varme dårlig. Dagtemperaturen i terrariet skal være 20-22 °C med en solplass på 24-25 °C. Unge dyr kan dø hvis temperaturen kommer høyere opp. Voksne dyr tåler kortvarig mer varme, men solplassen skal heller ikke for dem være varmere enn 25 °C.

Om natten skal temperaturen falle til 8-14 °C. Et tydelig fall om natten er viktig for dyrets helse. I naturen kan temperaturen komme helt ned til omtrent frysepunktet, men så lave verdier anbefales ikke i fangenskap.

Dyret skal kunne varme seg opp om morgenen på en solplass der varmen kommer fra en pære eller en spot og ikke fra hele terrariet. Er hele terrariet over 24 °C, er det for varmt. I en varm leilighet om sommeren kan det være nødvendig å flytte terrariet til et kjølig rom eller bruke kjøling.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Natten er artens fuktige tid. Luftfuktigheten skal stige mot 100 % om natten, med tåke fra en ultralydforstøver i omtrent tre timer sent på natten og tidlig om morgenen. Om dagen kan luftfuktigheten gjerne falle til omtrent 50-80 %. Overflater som er våte hele tiden, gir sår og mugg.

Om morgenen og sent på ettermiddagen sprøytes det i omtrent 15 minutter, slik at dyret kan drikke dråper fra bladene. Arten drikker ikke fra en skål, men noen dyr drikker gjerne fra et dryppanlegg. Bruk destillert vann i forstøveren, og sett to hygrometre i hver sin ende av terrariet.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og bruker mye lys. Gi 12 timers lys om dagen hele året. Et T5 HO-rør med 6500 K eller en kraftig LED-lampe over terrariets bredde gir det vanlige lyset.

UVB er nødvendig. Arten lever høyt og i sterkt sollys, og den har et stort UVB-behov; naturlig sollys er gunstig for den. Ferguson-sonen er lånt fra *Trioceros jacksonii*, som regnes til sone 2-3. Sikt mot sone 3, altså en UV-indeks på 3-4 på solplassen, og gi dyret mulighet til å søke skygge.

UVB-rør skiftes etter produsentens anvisning, fordi effekten faller med alderen. Direkte sol gjennom glass gir ingen UVB og kan overopphete et lite terrarium.

FÔRING

T. hoehnelii er insektetende og tar de fleste insekter av passende størrelse. Gi sirisser, små gresshopper, fluer, kakerlakknymfer og andre småinsekter, og hold byttet til høyst avstanden mellom dyrets øyne. Insektene skal selv få godt fôr. De dryssles med kalk uten D3 ved de fleste fôringene og sjeldnere med vitaminer, for kameleoner er følsomme for overdosering av vitamin A og D3.

Mengdene er lånt fra *Trioceros jacksonii*: unger får fôr daglig, og voksne dyr får 3-8 insekter annenhver dag. Tilpass mengden slik at dyret holder en slank vekt; overvekt er et problem hos hunner. Vei dyret hver måned.

Bruk ikke insekter fra naturen. La insektene gå fritt i terrariet, eller gi dem med en pinsett.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten holdes enkeltvis. Hannene er svært aggressive mot hverandre og mot lignende arter: de hveser, pumper seg opp og blir svarte, så hanner må ikke kunne se hverandre. Grupper med én hann og flere hunner kan fungere i svært store terrarier, men hunnene er da nesten alltid drektige, og det sliter på dem. Én kameleon per terrarium er den sikre løsningen, og drektige hunner skal alltid være alene.

Mot holderen er arten rolig. Den er et utstillingsdyr, ikke et kjæledyr, og håndtering skal være kort og sjelden. Mørk, svart farge er tegn på kulde, stress eller sykdom, men om morgenen er den normal når dyret varmer seg.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannen kjennes på den høyere hjelmen, det større hornet og den tykkere haleroten, der hemipenis ligger. Hunnene er som regel mindre, men enkelte hunner blir like store som hannene. Dyrene er kjønnsmodne etter omtrent ett år. Hunnen skal være i god hold og ikke overvektig.

PARRING

Arten formerer seg hele året. For å holde antallet unger overkommelig kan dyrene holdes hver for seg og bare settes sammen om sommeren. Flytt hunnen til hannens terrarium, og skill dem når paringen er over, eller hunnen avviser hannen.

Hunnen er paringsvillig igjen 40-50 dager etter en fødsel og kan derfor få to kull per år. La henne hvile mellom kullene, slik at hun ikke blir utmattet.

EGGLEGGING OG KULL

Arten er levendefødende, og drektigheten varer 4-6 måneder. Kullene er på 4-22 unger: unge hunner får omtrent 6, mens eldre hunner kan føde 20 eller flere. En hunn kan få to kull per år.

Det legges ingen egg; ungene fødes i en tynn hinne. Det er ikke behov for en eggleggingskasse.

INKUBASJON

Det er ingen inkubasjon, fordi eggene utvikles i hunnens kropp. Drektigheten varer 4-6 måneder, oftest omtrent 150 dager. Under drektigheten skal hunnen ha de samme kjølige forholdene som ellers, med et tydelig temperaturfall om natten og høy nattefuktighet, og litt mer fôr. Føder hunnen ikke til tiden, eller blir hun mørk og slapp og slutter å spise, må hun til veterinær.

Les mer: Inkubasjon av egg

OPPDRETT AV UNGER

Ungene skal holdes kjølig, høyst 22 °C, fordi høye temperaturer kan drepe dem. Hold dem i et hybridterrarium med samme klima som de voksne, med mye løv og mange tynne greiner. Fôr med små insekter som fluer og små sirisser, dryssede med kalk. Unge dyr skilles fra hverandre når kjønnet kan sees, og hanner må ikke kunne se hverandre.

Helse og vanlige feil

Typiske problemer og feil i stellet:

- Varmestress og dødsfall hos unger når temperaturen er for høy. Hold dagtemperaturen under 22 °C og solplassen under 25 °C.
- Luftveisinfeksjoner ved stillestående luft eller for våte overflater. Tegn er gaping, pusting med åpen munn og slim.
- Beinskjørhet (MBD) ved for lite UVB eller kalk: bløte kjever og skjeve lemmer.
- Overdosering av vitaminer, særlig A og D3, som gir ødem.
- Sår og mugg fra greiner som er våte hele tiden.
- Utmattede og overvektige hunner og vanskelige fødsler, særlig ved to kull per år på rad.

Dødeligheten i fangenskap er høy: gjennomsnittlig levealder fra fødselen er under ett år, mens godt tilpassede dyr kan bli 5-6 år. Vei dyret hver måned. Kontakt en veterinær med erfaring med krypdyr ved opphørt fôropptak, mørk farge, slapphet eller pustebesvær.

Les mer: Typiske sykdommer og tegn på sykdom

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.